

Η αξιολόγηση του μαθητή, με τη μορφή κυρίως της βαθμολόγησης, χρησιμοποιείται στις περισσότερες βαθμίδες της εκπαίδευσης και συνδέεται στενά με τους σκοπούς και τους διδακτικούς στόχους της: βοηθά τον εκπαιδευτικό να εκτιμήσει τους μαθητές του, καθώς και τη μέθοδο διδασκαλίας που χρησιμοποιεί. Ωστόσο η αξιολόγηση αμφισβητείται. Ορισμένοι παιδαγωγοί και ψυχολόγοι υποστηρίζουν ότι πρέπει να καταργηθεί, επειδή εξυπηρετεί μόνο τον αυταρχισμό και την ψυχολογική καταπίεση, ενώ λειτουργεί ως μέσο κοινωνικής επιλογής, αφού ευνοεί τις ισχυρότερες οικονομικά τάξεις. Ποια η γνώμη σας;

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

✎ Η εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να θεωρηθεί ως επικοινωνιακή πράξη ανάμεσα στο δάσκαλο και στον μαθητή. Στην επικοινωνία αυτή καθένας από τους δύο παράγοντες συμμετέχει με οριοθετημένη δράση και προκαθορισμένους ρόλους. Ο μαθητής συμμετέχει και ενεργεί ως συνειδητός αποδέκτης γνωστικού και ψυχοπαιδαγωγικού μηνύματος, του οποίου φορέας και ρυθμιστής είναι ο εκπαιδευτικός.

✎ Βασικός ρόλος του εκπαιδευτικού αποτελεί και ο έλεγχος της αποδοχής του μηνύματος από το μαθητή προκειμένου να αξιολογηθεί η τελική επίδρασή του σ' αυτόν και να προσδιοριστεί ο βαθμός επιτυχίας του διδακτικού έργου. Την αναγκαιότητα αυτή εξυπηρετούν τα συστήματα αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν από την εποχή που η εκπαίδευση θεσμοθετήθηκε.

✎ Μετά την επικράτηση της συγκριτικής-αριθμητικής αξιολόγησης εκδηλώνονται αρκετές αντιδράσεις για τις σκοπιμότητες ενός τέτοιου συστήματος και προτείνεται από πολλούς η άμεση αντικατάστασή του.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Α' ΑΠΟΨΗ: Η αξιολόγηση με τη μορφή της βαθμολόγησης είναι αναγκαία προϋπόθεση για την επιτυχή λειτουργία της εκπαίδευσης:

✎ **Η παραδοσιακή μορφή συγκριτικής αξιολόγησης ενθαρρύνει το μαθητή για δημιουργική προσπάθεια καθώς αποτελεί άμεση επιβράβευση της εργατικότητας και της επιμέλειάς του:** Ενεργοποιεί πολλές δυνατότητες και τις μετατρέπει σε δεξιότητες μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Είναι ηθική επιβράβευση για το μαθητή.

✎ **Η βαθμολόγηση και η κατάταξη των μαθητών με βάση την απόδοσή τους καλλιεργεί την άμιλλα και την αυτογνωσία:** Η επίγνωση των δυνατοτήτων είναι το υπόβαθρο για την ωριμότητα και τον ρεαλισμό στη στοχοθεσία του νεαρού ατόμου. Παράλληλα αναπτύσσει την υπευθυνότητα προετοιμάζοντας τον νέο για την κοινωνική ζωή, αφού του υποδεικνύει τον τρόπο για ομαλή κοινωνική συμπεριφορά, δηλαδή, εκπλήρωση επιδιώξεων μόνο μέσα από προσωπική προσπάθεια.

✎ **Το υπάρχον σύστημα αξιολόγησης στηρίζεται σε ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις οι**

οποίες ευνοούν την επανάληψη και επομένως την καλύτερη κατάκτηση των γνώσεων που προσφέρονται στο σχολικό περιβάλλον: Οι μαθητές έτσι έχουν τη δυνατότητα να καλύπτουν τα κενά, να συστηματοποιούν τη μελέτη τους και να εντείνουν τις προσπάθειές για τη βελτίωση της επίδοσής τους.

✍ **Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αποτιμήσει πρακτικά τη μέθοδό του:** Αναθεωρείται εύκολα ο τρόπος διδασκαλίας και αυξάνει ποσοτικά η διδακτική ύλη επειδή η αξιολόγηση είναι άμεσα ελεγχόμενη και δεν απαιτεί χρόνο. Οι επιδόσεις των μαθητών λειτουργούν ως κριτήριο για την επάρκεια γνωστικού υλικού και του τρόπου μετάδοσής του.

✍ **Η χαλαρότητα στον έλεγχο των μαθητών μπορεί να διασαλεύσει την πειθαρχία που απαιτεί η σχολική τάξη:** Είναι πιθανό οι μαθητές να τραπούν στην επιπόλαιη αντιμετώπιση γνώσεων και εκπαιδευτικού ή στην αδιαφορία και στην απάθεια.

Β' ΑΠΟΨΗ: Η βαθμολόγηση παράγοντας που καθιστά την εκπαίδευση αναχρονιστική:

✍ **Η αξιολόγηση που ισχύει είναι μονόπλευρη:** Διέπεται από μια ποσοτική αντίληψη και αγνοεί τον ψυχοπαιδαγωγικό αντίκτυπο της συγκριτικής βαθμολόγησης. Δεν συνεκτιμά όλα τα στοιχεία της προσωπικότητας του μαθητή ούτε ενδιαφέρεται για το ψυχολογικό υπόβαθρο της επίδοσής του. Δεν είναι επομένως αντικειμενική καθώς δεν αποτιμά ολόπλευρα τις πνευματικές δυνατότητες.

✍ **Καλλιεργείται κλίμα βαθμοθηρίας και αναπτύσσονται έντονα ανταγωνιστικά συναισθήματα μεταξύ των μαθητών:** Η επιδίωξη του βαθμού θέτει σε δεύτερη μοίρα το περιεχόμενο του γνωστικού υλικού και στρέφει τους μαθητές στη μηχανική και στείρα απομνημόνευση. Η επιφανειακή προσέγγιση των μαθημάτων, τα οποία πλέον είναι απλά μέσα για την επίτευξη του μέγιστου βαθμού, αφαιρεί την αυτενέργεια από το μαθητή που δεν αφομοιώνει ούτε προεκτείνει δημιουργικά την παρεχόμενη σ' αυτόν γνώση.

✍ **Οι εξετάσεις γίνονται σκοπός του εκπαιδευτικού συστήματος εφόσον αποτελούν τον μοναδικό τρόπο για να αξιολογούνται συγκριτικά οι μαθητές:** Δημιουργείται η νοστροπία που ταυτίζει την επιτυχία στις εξετάσεις με την επαγγελματική επιτυχία ή την κοινωνική καταξίωση. Επικρατεί χρησιμοθηρικό πνεύμα το οποίο οδηγεί στην κατάργηση κάθε εκπαιδευτικής δραστηριότητας που δεν εξυπηρετεί την επίδοση στις εξετάσεις εκμηδενίζοντας τις περιπτώσεις για βιωματική μάθηση.

✍ **Η βαθμολόγηση λειτουργεί συχνά ως αγχογόνος πηγή για την ευαίσθητη παιδική ή εφηβική ψυχοσύνθεση:** Κλονίζεται η αυτοπεποίθηση των μαθητών από τη σχολική αποτυχία. Δημιουργείται τάση απόρριψης του σχολείου και επιδιώκεται η φυγή από αυτό. Η αποπροσωποποίηση που υφίσταται ο νέος άνθρωπος από το σύστημα μαζικής αξιολόγησης τον αποξενώνει από δασκάλους και συμμαθητές και τον οδηγεί σε αντικοινωνική συμπεριφορά ή συνειδητή αποχή από τη σχολική ζωή, την οποία αναζητά επίμονα τρόπους να καταλύσει.

✍ **Ο σημερινός τρόπος αξιολόγησης λειτουργεί ισοπεδωτικά χωρίς να εξετάζει την κοινωνική προέλευση των μαθητών:** Το γεγονός αυτό καταργεί ουσιαστικά την ισότητα των ευκαιριών στη μόρφωση αφού τα παιδιά των ευπορότερων τάξεων έχουν περισσότερες δυνατότητες για αυξημένη επίδοση λόγω του προνομιακού για την καλλιέργεια της μάθησης οικογενειακού περιβάλλοντος.

✍ **Ενισχύεται η κατηγοριοποίηση των μαθητών:** «Ρατσιστική» αντιμετώπιση των μαθητών με χαμηλό βαθμό. Η επίδοση συνδέεται αυθαίρετα με τη συμπεριφορά. Έτσι δημιουργείται η νοοτροπία του αυταρχικού και άκαμπτου σχολείου που λειτουργεί απορριπτικά, χωρίς διάλογο. Η εκπαίδευση από αμφίδρομη επικοινωνιακή πράξη μεταβάλλεται σε απόλυτο σύστημα εξουσίας για όσους δεν μπορούν να είναι πάνω από τη βαθμολογική «βάση».

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΠΟΨΗ: Εφαρμογή ατομικής αξιολόγησης:

✍ **Η αξιολόγηση αποτελεί αναγκαιότητα για την εκπαίδευση, δεν πρέπει όμως να γίνεται ισοπεδωτικά και μονόπλευρα αλλά με:**

- Εξέταση των ατομικών, ψυχολογικών και κοινωνικών, ιδιοτεροτήτων των μαθητών.
- Διεύρυνση των κριτηρίων αξιολόγησης: συμπερίληψη κριτηρίων όπως: Κριτική σκέψη, δημιουργική δύναμη, αυτενέργεια, κοινωνικότητα, ομαδικότητα, ικανότητα επικοινωνίας, εφαρμογή της γνώσης, πρωτοβουλία και πρωτοτυπία ιδεών.
- Προσωπική επαφή και ουσιαστική επικοινωνία δασκάλων και μαθητών.
- Συνδυασμός βαθμού και περιγραφικής ανάλυσης για την απόδοση κάθε μαθητή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

✍ Το βασικότερο πρόβλημα της σύγχρονης εκπαίδευσης δεν είναι η κατάργηση του συστήματος αξιολόγησης που εφαρμόζεται σ' αυτή. Ο θεσμός υποβαθμίζεται από το πνεύμα ευδαιμονισμού και την περιρρέουσα κοινωνική νοοτροπία της μετάθεσης των ευθυνών. Οποιαδήποτε εκπαιδευτική αναθεώρηση δεν μπορεί να γίνει αποσπασματικά.